

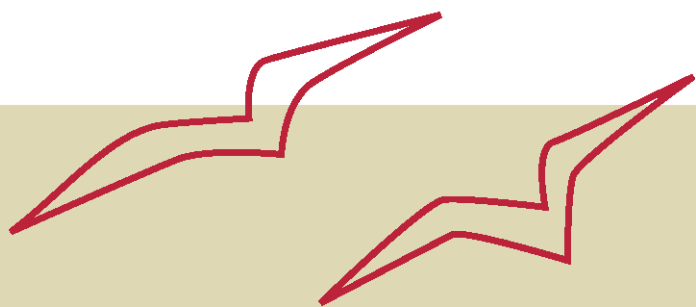
Fremtidige undersøgelser af anbringelser af børn i Grønland

Notat af professor, ph.d., Peter Dahler-Larsen
Marts 2005

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik

Videnscenter om Børn og Unge | Documentation Centre on Children and Youth

Fremtidige undersøgelser af anbringelser af børn i Grønland
Notat af professor, ph.d. Peter Dahler-Larsen for MIPI 2005

Indhold

Baggrund	3
Anbringelse af børn som problemkompleks	3
Kreutzmanns undersøgelse	6
Metoden i Kreutzmanns undersøgelse	7
Metodiske problemer i Kreutzmanns undersøgelse givet kommissoriet	8
Forhold, der ikke belyses i Kreutzmann (1994)	9
Udviklingen i politikken siden udgivelsen af Kreutzmann (1994).	9
Metodemæssige muligheder ved fremtidige undersøgelser af anbringelser af børn	10
Mulige undersøgelsesemner	12
Litteratur	19

Baggrund

Der er truffet aftale mellem MIPI og Peter Dahler-Larsen om udarbejdelse af dette notat som forarbejde og oplæg til en større undersøgelse af anbringelse af børn i Grønland.

Den seneste samlede undersøgelse af dette emne er foretaget for mere end ti år siden, nemlig Gladys Kreutzmann (1994): *Børns og Unges Anbringelser uden for hjemmet*, Direktoratet for Sociale Anliggender og Arbejdsmarked, Nuuk.

Notatet omfatter en gennemgang af denne undersøgelse samt en oplæg til, hvilke metodiske valg, der kan eller bør gentages for at skaffe sammenlignelige data i forhold til Kreutzmann (1994), samt hvilke metodiske valg, der kan træffes i forhold til en ny undersøgelse. Baggrundsmaterialerne for denne rapport er begrænset til de materialer, der er anført i litteraturlisten bagest.

Aftalen er nærmere beskrevet i kommissoriet i bilag 1.

Der vil i det foreliggende notat blive foretaget en kritisk gennemgang af Kreutzmanns undersøgelse. Heri ligger ikke, at der har været tale om dårligt metodisk arbejde. Kreutzmanns undersøgelse var den første større samlede undersøgelse af sit emne i Grønland. Ethvert metodisk valg indebærer visse begrænsninger. Enhver undersøgelse af emnet byder på betragtelige vanskeligheder, ikke mindst fordi der er tale om meget følsomme oplysninger og dertil knyttet tavshedspligt.

Gennemgangen af Kreutzmanns undersøgelse har først og fremmest til formål at være fremadrettet – at skabe det bedst mulige grundlag for beslutninger om udformningen af en eventuel kommende tilsvarende undersøgelse.

Anbringelse af børn som problemkompleks

I dette afsnit gives en kort oversigt over anbringelse af børn som problemkompleks og der skeles til iagttagelser af dette problem fra forskellige nordiske og vestlige lande.

Love og regler på området foreskriver i almindelighed, at man så vidt muligt prøver at få familielivet i hjemmet til at fungere omkring barnet, ligesom det er et generelt princip i dansk lovgivning og i flere andre landes lovgivning, at overvejelser om barnets tarv skal lægges til grund for eventuelle indsatser (Danmarks tredje rapport til FNs børnekomite, august 2003). I Grønland gælder landstingsforordning af 15. april 2003, hvor man forpligter sig at "sætte barnet i centrum, og alle tiltag i henhold til forordningen skal ske med udgangspunkt i barnets behov", ligesom man forpligter sig til at leve op til FNs børnekonvention.

Der findes en række forskellige typer og former for anbringelse af børn, som finder sted under meget forskellige vilkår og med meget forskellige konsekvenser. Der findes privat og socialt foranlediget anbringelse. En privat anbringelse sker i form af "gavebørn" eller ved anden privat aftale, som for så vidt ikke i almindelighed involverer det offentlige i form af økonomisk tilskud. Dog skal der foreligge en plejetilladelse mv.

De sociale anbringelser sker på offentligt ansvar, og involverer fagligt og økonomisk ansvar for en løsning enten på enten på en offentlig institution eller ved aftale med en privat plejefamilie. Denne modtager økonomiske midler samt i en eller anden udstrækning rådgivning og støtte i forbindelse med barnets pleje.

Omsorgssvigt er den hyppigste årsag til, at der skrives til anbringelse. Anbringelsessager er ofte præget af, at sindene kommer i kog, og der kan i en given sag være stærke argumenter for både at skride til anbringelse og at lade være. Der er ofte modstridende opfattelser af, hvilke problemer der er, hvor store de er, og hvordan de løses blandt de involverede parter (myndigheder, forældre, børn, andre).

Social anbringelse kan ske med eller uden forældres/værges samtykke. Ikke mindst anbringelser uden forældrenes samtykke kan være vanskelige og konfliktprægede. Anbringelsessager kan formodentlig betragtes som traumatiserende oplevelser for personer, der i forvejen har en traumatiseret tilværelse. De har ofte store omkostninger både personligt og samfundsmæssigt.

Undersøgelser på området fra flere nordiske og vestlige lande viser, at der i forbindelse med anbringelse både hos børn og forældre er megen afmagt, følelse af tilsidesættelse og stor utryghed samt manglende information om, hvad der videre skal ske (Egelund og Hestbæk 2003: 18). Brugerundersøgelser blandt anbragte børn viser, at de føler, de modtager ringe information om, hvad der skal ske, at de informationer de giver til sagsbehandlere, misbruges til andre formål, og at der mangler interesse og kontinuitet fra sagsbehandlerens side (Christensen og Egelund 2002: 104). Konkret betyder det, at barnet føler sig revet væk fra sine nærmeste og bragt i en magtesløs situation, hvor man ikke informeres om, hvad der videre skal ske.

En undersøgelse af sagsbehandlere på tilsvarende sager i Danmark har vist, at de senere års satsning på tværfagligt samarbejde i komplekse børnesager de senere år på paradoksvis har medført en svag kontakt og dialog til barnet (Christensen og Egelund 2002: 184).

Endvidere viste undersøgelsen, at en række fundamentale og lovbestemte spilleregler vedrørende forundersøgelse af barnets situation samt høring af forældre og børn i mange tilfælde ikke overholdes (Christensen og Egelund 2002: 15).

Til anbringelsesløsninger knytter sig endvidere det problem, at det i nogle sammenhænge for unge har vist sig, at 40-50% af anbringelserne bryder sammen, enten fordi barnet/den unge stikker af eller vil væk eller fordi anbringelsesstedet finder, at personen er fejlanbragt (Egelund og Hestbæk 2003: 16) og derfor sendes videre. En anbringelse indebærer derfor ikke blot en flytning fra et sted til et andet, men kan være begyndelsen på en lang karriere af skift og brud og flere på hinanden følgende anbringelser.

Der er mangel på viden om, hvordan anbringelse og de forskellige forhold i forbindelse med anbringelse påvirker et barns videre liv på længere sigt. Undersøgelser fra andre lande tyder på, at anbragte børn efterfølgende får overhyppighed af en lang række problemer i forbindelse med misbrug, kriminalitet, arbejdsløshed, økonomi og helbred (Egelund og Hestbæk: 2003: 110), faktisk stort set alle rimelige indikatorer på livskvalitet. Men til en effektbestemmelse af anbringelser knytter sig store metodiske problemer med hensyn til at isolere effekten af selve anbringelsen. Det kræver en sammenligningsgruppe, som er i en sammenlignelig situation som de anbragte, men som ikke

anbringes. Det er ifølge sagens natur vanskeligt at finde sådan en sammenligningsgruppe. Anbringelsen sker jo typisk, fordi det pågældende barn har det ekstraordinært dårligt. Alligevel vurderer forskere – opsummeret i en metaundersøgelse (Egelund og Hestbæk 2003: 109) - at selve anbringelsesformen ikke medvirker til at få indhentet børnenes efterslæb, hvilket egentlig må være målsætningen med anbringelsen, men tværtimod medvirker til et negativt udfald oven på den i forvejen negative udgangssituation.

I mange tilfælde sker en anbringelse ikke ud fra en klar målsætning og en teori om, hvordan anbringelsen vil medvirke til at fremme dette mål, men mere ud fra et behov for at gøre et eller andet, i praksis iværksætte et tiltag på en meget begrænset liste over mulige tiltag, i forhold til en situation, som fremtræder ubærlig.

Hvad der er "ubærligt" afhænger af normer og værdier ud fra en given historisk, social, kulturel og samfundsmæssig kontekst. Det er tænkeligt, at nogle af de forhold, der i dag vil blive vurderet som mobning og psykisk omsorgssvigt, i en tidligere grønlandsk samfundsform kunne have en vis funktionalitet og en vis kulturel mening (Lund 2004: 33). Samtidig er det også klart, at nogle af de familier, hvor anbringelse kommer på tale, i dag er ramt af et svært socialt problemkompleks ofte bestående af en kombination af flere faktorer som fattigdom, arbejdsløshed, psykiske problemer, seksuelt misbrug, alkoholproblemer mm. De sociale, kulturelle og menneskelige ressourcer, der tilkommer børn ud fra en moderne betragtning, er klart ikke tilstede i alle tilfælde.

Fortsat er samfundets definition af, hvad der er et "ubærligt" liv for børn, med i spillet. En langvarig trend har været en øget tilskrivning af en egen status til barndommen som social kategori og en øget tilskrivning af rettigheder til børn. Dette gælder ikke blot i retlig forstand, f.eks. i tilfælde af skilsmisse, hvor børn i tolvårsalderen har ret til at ytre deres egne synspunkter om tilknytning til hver af forældrene og i forbindelse med anbringelse, hvor de har høringsret (Christensen 1997: 5), men også mere generelt i retning af at se børn som subjekter, der er med til at forme deres eget liv og bør høres i den forbindelse (Jenkins 1998; Näsman 1994; Saporiti 1994; Quortrup 1994)

I forbindelse med det aktuelle arbejde på området i Danmark er der politisk meldt nogle principper ud for god praksis på området. Disse er:

- kontinuitet og systematik i sagsbehandlingen
- klare målsætninger for den enkelte anbringelse
- styrket inddragelse af børnene selv og familien
- styrkelse af børnenes retssikkerhed
- øget efterværn, dvs. forbedret udslusning efter en anbringelse
- løbende evaluering af, om målene nås
- stærkere kontrol med kommunerne

Disse principper har i øjeblikket status af netop at være politiske udmeldinger – i hvilken grad de efterleves, og hvilken konsekvenser, det i givet fald vil have at efterleve dem, er der pt. ikke dokumentation for.

Kreutzmanns undersøgelse

Kreutzmanns undersøgelse udkom i 1994. Dens kommissorium var at belyse følgende spørgsmål:

1. Hvor mange børn og unge er anbragt uden for hjemmet, og af hvor lang varighed er anbringelsen?
2. Hvad er grundlaget for og formålet med anbringelsens iværksættelse, og er den sket med eller uden forældrenes samtykke?
3. Hvem foranlediger kontakt mellem forældre/værge og anbringelsesstedet, hvordan og hvor ofte?
4. Hvem er anbringelsen foranlediget af? Privatpersoner eller offentlig myndighed?
5. Har forældrene/værgerne ønsker og forslag til tilbud, der kunne have afværget behovet for anbringelse i deres tilfælde?
6. Hvilke tiltag/visioner kan socialforvaltningen/pædagoger/sundhedspersonale foreslå m.h.p. forbedringer af de nuværende foranstaltninger vedr. anbringelse af børn uden for hjemmet?

Kreutzmann (1994) fandt, at 728 børn har været anbragt i kortere eller længere tid i løbet af 1992. Det svarer til 4,3 % af alle grønlandske børn og unge i alderen 0-17 år. Der er betragtelige variationer i denne procentsats mellem kommunerne. I Tasiilaq er tallet helt oppe på 15,11 %.

Et højt anbringelsestal kan være udtryk for store sociale problemer, men også for en aktiv politik på området. Et lavt tal betyder ikke nødvendigvis, at der ikke er nogen problemer, for det lave tal kan skyldes manglende indgriben fra de sociale myndigheders side.

Mere end 50 % af børnene har været anbragt flere gange.

En tredjedel af anbringelserne var privat foranlediget, mens to tredjedele var foranlediget af de sociale myndigheder.

Der er begrænsede oplysninger om de private anbringelser, men de skyldes ikke i alle tilfælde alvorlige problemer. Der kan være tale om praktiske, private aftaler, som alle parter accepterer.

De socialt foranledigede anbringelser udløses af følgende faktorer nævnt i rækkefølge efter vigtighed: omsorgssvigt, alkoholproblemer, samlivsproblemer/vold samt boligproblemer og forsørgelsesmæssige problemer. Der er betydeligt overlap mellem problemerne.

I gennemsnit var børnene 4,9 år ved første anbringelse. I gennemsnit var børnene 10,7 år ved undersøgelsestidspunktet. Selv om ikke alle børn har været anbragt hele den mellemliggende periode, har det gennemsnitlige barn således levet mere end halvdelen af sit liv på en måde som formodentlig har været præget af sin første anbringelse.

I 37% af de sociale sager er der opstillet et mål for anbringelsen, og i ca. 30 % af sagerne foreligger der en konkret plan for barnet eller familien.

De sociale udvalg, som har det formelle ansvar for de socialt foranledigede anbringelser, tager stilling til kun godt en tredjedel af sagerne i løbet af et år.

Mange plejefamilier oplever uklarhed omkring forskellige forhold, for eksempel angående forholdet til barnets forældre.

Nogle forældre er meget uklare på, hvad der skal ske med deres barn i fremtiden.

Kreutzmann nævner afslutningsvis en række anbefalinger vedrørende en styrket sagsbehandling, herunder bedre kommunikation, bedre information om rettigheder og pligter til parterne (primært plejeforældre og forældre) samt bedre rådgivning.

Kreutzmann efterlyser også en mere aktivt ansvar for beslutninger i sagerne fra de sociale udvalgs side. Endvidere anbefales en opstramning vedr. udarbejdelse af mål og planer for anbringelsen i forhold til gældende regler, ligesom der foreslås hyppigere brug af plejekontrakter og retningslinjer for samarbejdet mellem plejeforældre, socialforvaltningen og de biologiske forældre.

Det nævnes, at sagsbehandlerne efterlyser mere tid, flere ressourcer samt videreuddannelse og metodeudvikling.

Metoden i Kreutzmanns undersøgelse

Undersøgelsen er en såkaldt periodeanalyse, som handler om alle børn, der har været anbragt i løbet af 1992, enten hele året eller en del af året.

Undersøgelsen er gennemført dels ved spørgeskemaer og dels ved interviews.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i alle Grønlands kommuner. Spørgeskemaet er pilottestet. Spørgeskemaet belyser aspekter af barnets personlige, sociale og familiemæssige forhold samt forhold omkring anbringelsen med hensyn til årsag, formål, varighed og anbringelsessted mm. Spørgeskemaet for hver enkelt barn er udfyldt af kommunale sagsbehandlere. På den måde har man undgået at give personfølsomme oplysninger videre.

Efterfølgende er kommunerne kontaktet for at checke, om antallet af udfyldte skemaer svarer til antallet af anbragte børn. Efter de herved opnåede oplysninger er svarprocenten 80 %.

Interviewundersøgelsen er gennemført i fire kommuner: Tasiilaq, Uummanaq, Maniitsoq og Narsaq. Tilsammen følges i disse kommuner 26 børneforsorgssager, hvor barnet har været anbragt i 1992. Der er gennemført interviews med nøglepersoner så som forældre/værger, sagsbehandlere, plejeforældre, skolelærere og pædagogisk personale. Der er "af etiske grunde" ikke gennemført interviews med børn eller unge, som har været anbragt (Kreutzmann 1994: 7).

Interviewene er sket ud fra en spørgeguide, der har omhandlet følgende temaer:

- baggrunden for barnets anbringelse
- sagsbehandlingsprocessen i forbindelse med anbringelsen
- samarbejdsrelationer
- ønsker og forslag

Metodiske problemer i Kreutzmanns undersøgelse givet kommissoriet

Den metodiske diskussion af Kreutzmanns undersøgelse vil nu foregå i to dele. Først diskuteres nogle metodeproblemer ved den foreliggende undersøgelse givet det fastlagte kommissorium for den pågældende undersøgelse. Derefter skitseres nogle temaer, som man kunne tage op, men som Kreutzmann naturligt nok ikke har taget op, fordi de ikke er omfattet af hendes kommissorium.

I hovedtræk udgør Kreutzmanns metodiske design et godt udgangspunkt for besvarelsen af de spørgsmål, der er stillet i kommissoriet. Dog må følgende problemer nævnes:

1. Det er ikke helt klart, hvorledes man er nået frem til en bestemmelse af populationens størrelse, det eksakte antal anbragte børn 728. Som opfølgning på spørgeskemarunden blev de enkelte kommuner forespurgt, hvorvidt tallet på udfyldte spørgeskemaer "afspejlede virkeligheden" (s. 37) hvorefter det samlede tal er revideret. Om samme person har udfyldt spørgeskemaerne og opgivet det reviderede tal i den enkelte kommune er ikke klart. Det er heller ikke helt klart, hvor pålidelig den reviderede opgivelse er. Det er uklart, om kommunernes registrerings- og afrapporteringspraksis er ens, og om andre forhold end manglende spørgeskemaudfyldelse kan forklare forskellen på det spørgeskemabaserede tal og det reviderede tal. En korrekt bestemmelse af populationens størrelse er imidlertid ganske afgørende både for adgangen til oplysninger om alle sager såvel som for konklusionerne om anbringelsernes omfang.

Det nævnes (Kreutzmann 1994:131), at antallet af privat formidlede anbringelser formodentlig er større, end de sociale myndigheder aktuelt har kendskab til.

2. Kreutzmann nævner, at sagsbehandlernes udfyldelse af spørgeskemaerne er sket "på baggrund af den enkelte personsag/journal i kommunernes socialforvaltninger" (s. 130), men det er ikke givet, i hvilken grad, disse journaler er aktuelle og komplette. Tillige nævnes, at udfyldelsen kan være sket "på baggrund af sagsjournaler og/eller lokalt kendskab til barnet og familien" (s. 6-7). Når sidstnævnte er tilfældet kan den enkelte sagsbehandlers opfattelse eller hukommelse af sagen afvige fra journalens oplysninger.

3. Kreutzmann (1994) bringer ikke en kopi af det anvendte spørgeskema, hvilket kunne have lettet et eventuelt arbejde med dels at vurdere spørgsmålene, dels at gentage undersøgelsen.

4. I forbindelse med interviewundersøgelsen nævner Kreutzmann, at der er gennemført interviews med nøglepersoner i forhold til 26 sager. Hun nævner kategorierne af nøglepersoner, men ikke, hvor mange interviews, der er udført med hvilke kategorier.

5. Kreutzmann nævner selv, at undersøgelsens oplysninger vedrørende de privat foranledigede anbringelser er begrænsede. Det kan muligvis skyldes, at udvalget af nøglepersoner, som formodentlig er sket gennem kontakt til kommunernes sagsbehandlere, ikke har været det optimale i forhold til at belyse netop de private anbringelser. Kommunernes kendskab til de private anbringelsers forhistorie og forløb er langt fra optimalt.

6. Kreutzmann viderebringer nogle ønsker fra de interviewede parter, ligesom Kreutzmann selv præsenterer nogle anbefalinger. Det er imidlertid ikke i alle tilfælde klart, hvorvidt det vil være umiddelbart fornuftigt at følge de ønsker, som parterne har (f.eks. flere ressourcer til sagsbehandlere).

Det er heller ikke i alle tilfælde klart, hvilket grundlag Kreutzmann har for sine anbefalinger – udover gældende regler, som Kreutzmann nøgternt tager udgangspunkt i flere steder. Men tillige anbefales for eksempel videreuddannelse og metodeudvikling uden nærmere kvalifikation og dokumentation, ligesom "et fælles forståelsesgrundlag" antages at fremme familiernes "selvhjælp og selvindsigt", uden at der foreligger overbevisende databaserede sandsynliggørelser af, at disse forhold vil være realistiske at opnå og tillige være effektive nøgler til afhjælpning af problemerne.

Hermed er ikke sagt, at der er tale om dårlige forslag. Det konstateres blot, at de nævnte anbefalinger ikke snævert udspringer af undersøgelsens data.

Forhold, der ikke belyses i Kreutzmann (1994)

1. Kreutzmann afgrænser sig fra at undersøge de følelsesmæssige sider af anbringelser (s. 6). Disse forhold spiller imidlertid formodentlig en meget stor rolle i hvert fald for forældre og børn. Da disse forhold formodentlig har en stor indflydelse på, hvordan de involverede børn og forældre reagerer på forløbet, og dermed på sagens udvikling, er det måske ikke rimeligt at afgrænse sig fra disse forhold.

2. Kreutzmann vælger ikke at interviewe børnene på trods af, at rapporten ellers anbefaler, at der tales *med* sagens hovedpersoner, ikke *om* sagens hovedpersoner (s. 20). Dette princip gælder åbenbart ikke børnene eller også har Kreutzmann fundet, at de etiske grunde til ikke at interviewe børnene er for tungtvejende. Spørgsmålet er imidlertid, om disse grunde er tungtvejende nok. Ganske vist kan det være følelsesmæssigt belastende at tale om sin egen anbringelse. Men det er formodentlig ikke også belastende at tale om anbringelsen af sit eget barn, sådan som det sker for forældrene i undersøgelsen. Forældrene interviewes ikke desto mindre.

For barnet kan det uden tvivl være belastende at tale om anbringelsen og hele den situation, der knytter sig dertil. Men det kan også være belastende generelt at opleve, at ingen vil høre ens mening i en sag, der i den grad påvirker hele ens liv.

3. Kreutzmanns undersøgelse er først og fremmest en periodeundersøgelse, dvs. der tages udgangspunkt i alle børn som er blevet eller har været anbragt i en given periode (året 1992). For disse børns vedkommende er der visse baggrundsoplysninger samt oplysninger om tidligere anbringelser. Men hovedvægten lægges ikke på en forløbsundersøgelse. En forløbsundersøgelse fokuserer mere – som navnet siger – på den enkeltes forløb, herunder om der har været en sammenhæng mellem de forskellige ting, som familien og sagsbehandlerne har gjort på forskellige tidspunkter.

Udviklingen i politikken siden udgivelsen af Kreutzmann (1994).

I forhold til hvad der var gældende, da Kreutzmann foretog sin undersøgelse, er der kommet to forordninger på området, dels 30. oktober 1992 (altså i løbet af Kreutzmanns undersøgelsesår) med ikrafttræden 1. januar 1993, og dels d. 15. april 2003 med ikrafttræden 1. juli 2003. Formuleringerne i den seneste forordning vedr. "barnet i centrum" og bestemmelsen om, at tiltag skal planlægges ud fra barnets behov, er ganske klare.

Samfundets generelle normer og værdier i forhold til børn og indsatsen for børn har i den mellemliggende periode heller ikke stået stille.

Metodemæssige muligheder ved fremtidige undersøgelser af anbringelser af børn

I det følgende skitseres nogle forskellige metodiske muligheder i forbindelse med fremtidige undersøgelser af anbringelse af børn i Grønland. Hvilke(n) metode(r), der er mest velegnede, afhænger selvfølgelig af den nærmere vinkling af undersøgelsens emne. Denne afhænger igen af, hvad undersøgelsen primært skal bruges til. Her er nogle af mulighederne for anvendelse af undersøgelsen:

- a. en generel anbefaling for/imod anbringelse
- b. udvikling af de forskellige tiltag, der kan iværksættes
- c. udvikling af sagsstyring og sagsbehandlingens praksis
- d. synliggørelse af brugernes ønsker og behov og evt. en udvikling af indsatsen i forhold hertil

Det anbefales at klargøre formålet med en yderligere undersøgelse i stor skala af anbragte børn, inden undersøgelsen tilrettelægges nærmere.

Man kan tillige overveje, hvor vigtigt det er, at en ny undersøgelse er sammenlignelig med Kreutzmann (1994). Et argument for høj sammenlignelighed foreligger i tilfælde af, at der er foretaget specifikke initiativer i mellemtiden – herunder ovennævnte to forordninger - , hvis virkninger på bestemte effektvariable man ønsker at bestemme. Imod dette hensyn taler, at Kreutzmanns undersøgelse havde et relativt bredt beskrivende sigte (og altså ikke kun fokuserede på ganske få effektvariable), ligesom det nok vil være vanskeligt at koncentrere en ny undersøgelse om ganske få effektvariable. Dertil kommer, at samfundsmæssige normer og politiske målsætninger nærmest naturligt udvikler sig med tiden. Hvis en undersøgelse idag skal opleves som relevant, er det vigtigt, at den i højest mulig grad forholder sig til aktuelle politiske målsætninger og vedtagelser.

Imod et særskilt hensyn til sammenlignelighed taler også, at det vil være vanskeligt at vide, om ændringer i resultaterne er substantielle eller kan forklares metodisk ud fra kommunernes måde at udfylde spørgeskemaerne på eller måden at føre journal på. Nogle af disse forhold var i Kreutzmanns undersøgelse i 1994 nemlig ikke under særlig skarp kontrol. Imod en gentagelse af samme undersøgelsesmodel som i 1994 taler også, at en vurdering af behovet for at tale med anbragte børn formodentlig vil falde anderledes ud i dag, end den gjorde for Kreutzmann.

Det anbefales derfor at tilrettelægge en kommende undersøgelse først og fremmest ud fra et ønske om, hvad man gerne vil vide i dag, - herunder i hvilket omfang der i praksis leves op til forordningens principper om "barnet i centrum" og "barnets behov" - og derefter jævnføre resultaterne punkt for punkt med resultaterne i Kreutzmann (1994) så vidt, det er muligt.

Nogle muligheder med hensyn til temaer og undersøgelsesdesign fremgår af tabel 1. Tabellen skal forstås som en "menu", således at forskellige undersøgelsesemner kan udvælges og/eller kombineres, hvilket så leder frem til forskelligt metodevalg.

Tabel 1.

<i>Metodevalg</i>	Eksperiment	Statistik	Journaler (evt. via survey)	Kollegial vurdering	Survey	Interview	Officielle dokumenter
<i>Emnemæssigt fokus</i>							
Antallet af anbragte børn		X	(X)		X		
Effekt af anbringelse	X	(X)	(X)		(X)		
Effekter af forskellige indsatsformer		(X)	X		X	X	
Sagsforløbet og sagsbehandlerens praksis			X	X	X	X	
Forældres oplevelser og synspunkter					(X)	X	
Børns oplevelser og synspunkter						X	
Policy review						X	X

Tabellen har til formål at give et overblik over mulighederne for en fremtidig undersøgelse. Undersøgelsesemner er markeret i forspalten. De er ikke gensidigt udelukkende, men har alligevel hver sit fokus. De metodisk-designmæssige muligheder er markeret i øverste række. De er naturligvis heller ikke gensidigt udelukkende. Et X markerer en oplagt undersøgelsesmulighed omtalt i nedenstående afsnit og (X) markerer en mulig, men ikke nødvendigvis optimal kombination. Der er tale om stikordsagtige markeringer og vurderinger. Sigtet er at give et vist overblik over nogle muligheder, ikke at give en udtømmende beskrivelse af alle muligheder.

Skemaet viser, at det er muligt at tilrettelægge et større undersøgelsesarbejde som en pakke af mindre, afgrænsede undersøgelser, der eventuelt finansieres og afvikles hver for sig.

Mulige undersøgelsesemner

Antallet af anbragte børn

Dette emne indgik i kommissoriet for Kreutzmann (1994). Det blev besvaret ved et survey til kommunerne kombineret med en gennemgang af journaler. Når forskerens adgang til journaler er forhindret af hensyn til tavshedspligt og anonymisering, kan gennemgangen foretages af en sagsbehandler eller anden person i kommunen, hvorefter resultaterne afrapporteres i et spørgeskema, som derefter indsendes til forskeren. Denne fremgangsmåde har været benyttet i flere undersøgelser, således også Kreutzmann (1994). I princippet kan man gentage den samme metode. Som nævnt vil det imidlertid være lidt usikkert, i hvilket omfang eventuelle ændringer i så fald er reelle eller skyldes ændringer i kommunernes måde at håndtere spørgeskemaer og henvendelser i det hele taget på, idet kommunerne af Kreutzmann (1994: 37) efterfølgende blev spurgt, om det indrapporterede tal "afspejler virkeligheden".

I betragtning af emnets vigtighed både menneskeligt og økonomisk forekommer det utilfredsstillende, at en så centralt størrelse som antallet af anbragte børn i Grønland tilsyneladende skal frembringes ved særlige henvendelser og ekstraordinære undersøgelser. Det må være mere optimalt at få frembragt tallet på en mere standardiseret og rutinepræget måde, så det aktuelle tal foreligger nogenlunde løbende, altså ved statistik, hvorved menes talmateriale, som officielt oparbejdes jævnlige af myndigheder såsom kommuner, direktorater og/eller særlige statistiske enheder.

MIPI (2004: 38) bringer en statistisk oversigt over antallet af børn anbragt på døgninstitutioner ved årets slutning. Ligeledes fremgår henvisningsårsager og udskrivningssteder for de børn, som ved årets slutning er anbragt på døgninstitutioner. Men MIPI (2004: 39) nævner også, at der ikke findes nogen samlede oversigter over, hvor mange børn, der er anbragt i andre foranstaltninger (f.eks. familiepleje) og hvor mange der anbringes flere gange. Ligeledes synes antallet af børn på venteliste til en anbringelse ikke at foreligge undtagen ved særskilt undersøgelse – i foråret 2004 skulle tallet være 24 (MIPI 2004: 39). Hvis man vil have et overblik over problemet med anbragte børn, er det rimeligt også at tælle dem på venteliste med snarere end blot at tælle de faktisk anbragte. Der er derfor et behov for at udvikle et statistisk redskab, der løbende beskriver udvikling i antallet af børn indstillet til anbringelse. Et sådant redskab vil være vigtigt for at få eksakte oplysninger som input til det politiske og administrative system, men også for at kunne overvåge, om indsatser på området viser sig at have nogen virkninger på anbringelsesbehovet. Man kan undersøge, om et sådant statistisk redskab kan udvikles centralt baseret på kommunernes indberetningspligt hos kommunerne. Det ligger uden for denne undersøgelses kommissorium at vurdere, i hvilket omfang initiativer i denne retning hos grønlandske myndigheder allerede er foretaget og eventuelt er kronet med held eller på vej hertil. Det noteres blot, at de materialer, som ligger til grund for denne rapport, ikke har afsløret eksistensen af et sådant i praksis fungerende centralt register. Det noteres også, at et sådant registreringssystem, hvis det fungerer efter sin forskrift, vil være mere optimalt som kilde til opgørelse af antallet af børn på vej til anbringelse end en ad-hoc survey-metode. Det er ud fra denne ide, at statistik i tabel 1 markeres som den optimale vej til en beskrivelse af antallet af anbragte børn.

Selve antallet af anbragte børn er vigtigt i sig selv, men vil ikke være det eneste emnemæssige fokus i en større undersøgelse.

Effekter af anbringelse

Effektspørgsmål rejses ofte, som om de er de allervigtigste og måske eneste vigtige spørgsmål at besvare ved undersøgelser. I den klassiske betydning betyder "effekter" de virkninger, som et givet indgreb isoleret set er årsag til. Denne "isolering" af effekter opnås metodisk ved at sammenligne dem, der udsættes for indgrebet med en gruppe, der ikke modtager indgrebet, men i alle andre henseender ligner eksperimentgruppen. Med "eksperiment" menes et systematisk, prospektivt tilrettelagt forskningsdesign, hvor løsningen "anbringelse" vælges ved lodtrækning for en given delmængde af en børnepopulation, mens "taberne" af lodtrækningen fungerer som kontrolgruppe. Et sådant design (RCT eller randomiseret kontrolleret eksperiment) vurderes som optimalt med hensyn til effektbestemmelse, fordi lodtrækningen er et effektivt redskab til at udligne alle andre forskelle end anbringelsen mellem eksperimentgruppen og kontrolgruppen.

Blandt mulige langsigtede effektmål er: psykiske forhold, skolepræstationer, socioøkonomiske forhold (uddannelse, arbejde, indkomst) (Egelund og Hestbæk 2003: 64) samt misbrugsproblemer, kriminalitet og helbredsforhold mm. (Egelund og Hestbæk: 2003: 110). Jo bredere vifte af effektmål, jo større er sandsynligheden for, at der er spredning af de effekter, de repræsenterer.

Mange vil finde et randomiseret design helt uacceptabelt af etiske grunde, ligesom det i øvrigt vil være svært at gennemføre både af politiske og praktiske grunde.

Den viden, det frembringer, er imidlertid også mindre egnet i praktisk brug end mange forestiller sig. Klassiske effektundersøgelser er oftest kun egnede til at understøtte dikotome beslutningssituationer: et bestemt indgreb? Ja eller nej.

Men "anbringelse" er ikke kun et bestemt indgreb. "Anbringelse" udføres i praksis på mange forskellige måder, dels i selve anbringelsesprocessen og dels på anbringelsesstedet.

Klassiske effektundersøgelser er mindre egnede til at beskrive sådanne forhold. Variationerne i anbringelsesprocesser og -former vil typisk blot blive "skjult" inden for en overordnet kategori: anbringelse.

Det er også et stort spørgsmål, om et administrativt system og en sagsbehandler reelt vil opleve en strikt effektundersøgelse som særligt relevant, hvis den kun ser dikotomt på anbringelsen som generel kategori: ja eller nej.

Anbringelsens effekter afhænger formodentlig meget stærkt af anbringelsestilbuddet og dets kvalitet, personlige forhold hos barnet og personalet, forholdet til familien, sagsbehandlerens kontakt med barnet samt måden, anbringelsen sker på.

I de senere år er fremkommet en stærk kritik af det klassiske effektbegreb og af det randomiserede eksperiment som eneste vej til effektbestemmelse (Pawson og Tilley 1997).

Effektundersøgelser af anbringelser sker i virkeligheden typisk ved et quasi-eksperimentelt design (dvs. en statistisk "efterligning", men ikke et ægte eksperiment) med ikke-randomiserede kontrolgrupper, f.eks. ikke-anbragte søskende til anbragte børn. Sammenligningen er ikke optimal. Søskende inden for samme

familier oplever ikke den samme opdragelse, vokser op med tidsforskydning og behandles ikke på en standardiseret måde (Egelund og Hestbæk 2003). Undersøgelser med dette design vil formodentlig overvurdere de skadelige virkninger ved anbringelse.

Ligeledes kunne epidemiologisk lignende større undersøgelser finde sted, typisk registerbaserede, statistiske undersøgelser, men det ville formodentlig kræve en styrkelse af et statistisk redskab til overvågning af anbragte børn i stil med, hvad der er foreslået ovenfor.

Forskellige, mindre strikse designs kan også bruges, omend fastlæggelsen af årsagsvirkningsforhold så bliver tilsvarende mindre sikker. For eksempel kan man bruge en før-eftermåling, hvor man finder ud af, om anbringelsen har haft en umiddelbar effekt. Her kan man se på forhold som barnets sikkerhed, tryghed, psykiske tilstand, stimulering, selvbestemmelse og modtaget omsorg. Effektbestemmelsen er med kun en før-eftermåling mindre sikker (man ved ikke, hvordan tilstanden havde været uden en anbringelse), men dette problem svinder ind, jo kortere tid, der er mellem førmålingen, anbringelsen og eftermålingen. Man kunne i journalen indføre nogenlunde standardiserede observationer af barnets tilstand på de nævnte variable, hvis man ønskede på en systematisk måde at sammenligne tilstanden før og efter anbringelsen.

Effekter af forskellige indsatsformer

Som nævnt har der i de senere år været et vist opgør med det klassiske effektbegreb og forestillingen om det randomiserede eksperiment som det absolut fornemste design. Pawson og Tilley (1997) foreslår således et paradigmeskift fra "virker indgrebet X" til "hvordan, hvornår og hvorfor virker indgrebet X for hvem og under hvilke omstændigheder." Samme tankegang gør sig gældende i "virkningsevaluering" (Dahler-Larsen 2003).

Effektbegrebet anerkendes fortsat, men der er tale om et processuelt effektbegreb (snarere end et varians- og kontrolbaseret, som eksperimentet bygger på). På baggrund af det processuelle effektbegreb går man efter at kortlægge "programteori" (dvs. begrundede forestillinger om hvorfor denne type af indsats skulle føre til denne type af resultater). Mere specifikt arbejder Pawson og Tilley med "context-mechanism-outcome-konfigurationer", (CMO-konfigurationer) dvs. "pakker" af mekanismer, der virker i bestemte situationer. Et eksempel på en CMO-konfiguration er, at rygeplastre har stor effekt for folk, der selv har betalt rygeplastret, men lille effekt for folk, der får det gratis. Forklaringen er formodentlig, at rygeplastret ikke virker særlig meget via nikotinsubstitutionen i sig selv, men ved at understøtte en reel motivation til rygestop – og de motiverede er netop de betalingsvillige.

Sådanne mekanismer i CMO-konfigurationer kan være ganske uddifferentierede – en indsats kan bestå af mange af disse - men til gengæld er CMO-konfigurationer realistiske og praktiske at arbejde med, fordi de netop inddrager samspillet mellem en indsats og den kontekst, den fungerer i.

"Konteksten" kan være egenskaber ved lokalsamfundet, en institution, en kultur eller – som i eksemplet – egenskaber ved forskellige undergrupper af brugere.

En interesse for CMO-konfigurationer fører i øvrigt til, at bruttoeffekt af en indsats ikke er specielt interessant, men forskellige mellem grupper/situationer/lokaliteter, hvor effekten er forskellig, er vældigt

læreri og interessante. Overført til anbringelsesproblematikken betyder dette, at der kan være meget at lære ved nærmere at studere de formodentlig ret få forløb, hvor anbringelsen utvetydigt har vist sig at gøre en stor positiv forskel for barnet. Hvilken kombination af indsats og kontekst, der har produceret dette udfald, er en vigtig evalueringssigt.

I et lignende perspektiv vil man i øvrigt se på effektmål på en ganske specificeret måde. Kun effektmål, som er vel argumenterede ud fra indsatsens specifikke form, accepteres. Hvis forskellige anbringelsesformer har forskelligt sigte, bør de måske ligeledes vurderes på forskellig måde.

En undersøgelse af anbringelse af børn ud fra dette perspektiv vil starte med, at der stilles nogle spørgsmål af typen:

- er nogle anbringelser bedre end andre med hensyn til barnets psykiske udvikling?
- er der forskelle i kommunernes anbringelsespraksis? Med hvilke konsekvenser?
- er der nogle anbringelser, som har en højere tilbøjelighed til hurtigt at blive afbrudt pga. flugt eller fejlanbringelse end andre?
- er der nogle typer af børn, for hvem nogle bestemte anbringelsestyper er bedst?
- er anbringelsesprocessens forløb (f.eks. inddragelse af barnet) med til at påvirke udfaldet på længere sigt?
- har nogle konkrete tiltag en positiv virkning på nogle familiers evne til at modtage børnene igen? Og, som nævnt:
- hvad karakteriserer indsats og kontekst i de situationer, hvor barnets trivsel styrkes af anbringelsen?

Ud fra sådanne spørgsmål udvikles antagelser om CMO-konfigurationer, som så efterfølgende testes ved nærmere undersøgelse. Indledende undersøgelsesmæssige observationer kan også bruges som inspiration til at danne antagelser om CMO-konfigurationer, lige så vel som sagsbehandlere, forskere, tidligere rapporter og hverdags erfaringer fra felten kan bruges som inspiration. Undersøgelsen går ud på i så vidt omfang som muligt at finde konkrete datamæssige tegn på, om de enkelte CMO-konfigurationer findes i virkeligheden.

Hertil kan bruges mange forskellige metoder, nok primært journalgennemgang, surveys og interviews. Med "survey" menes et postomdelt spørgeskema, typisk med en overvægt af lukkede spørgsmål og eventuelt dertil nogle åbne spørgsmål. Med "interview" menes her semistrukturerede interviews, hvor der sker en dialog med interviewpersonen ud fra en spørgenøgle, men hvor der også er en vis fleksibilitet i forhold til at lade interviewpersonen præge interviewet både tematisk og sprogligt.

Nogle indsigter i effekter af forskellige anbringelsesformer kan tillige oparbejdes via et statistisk overvågningsredskab.

Sådanne indsigter – svar på ovenstående spørgsmål - må formodes at være meget praktisk relevante.

Sagsforløbet og sagsbehandlingens praksis

Sagsbehandlingens og det offentlige systems praksis generelt kan indgå i en effektundersøgelse som skildret ovenfor, men kan også have en særskilt betydning i sig selv i det omfang, den er gjort til genstand for lovkrav og/eller der knyttes forventninger til den fra administrativ side eller fagprofessionel

side. Således har f.eks. en nyere dansk undersøgelse vakt en del opsigt ved at påvise, at lovgivningsmæssige krav til processen før og under en anbringelse ofte ikke overholdes i praksis (Christensen og Egelund 2002).

I en nærmere undersøgelse af sagsforløb og sagsbehandleres praksis kan man for eksempel besvare spørgsmål som:

- er der logisk sammenhæng og kontinuitet i de tiltag, som iværksættes over for barnet over tid?
- er der klare målsætninger for en given anbringelse?
- er der sammenhæng mellem disse mål og valget af tiltag?
- er de enkelte tiltag velbeskrevne - ved man, hvad der faktisk gøres for barnet på et anbringelsessted?
- følges der op med løbende vurderinger af, om målene nås?
- inddrages barnet og familien i fornødent omfang?
- hvordan går det med at implementere de tiltag, der er besluttet?
- er sagsgange og beslutningsmønstre seriøse og professionelle?

Metoderne hertil kan være journalgennemgang (evt. via surveys). For at se, om anvendte metoder er på højde med, hvad der er fagligt anerkendt, kan benyttes kollegial vurdering. Med "kollegial vurdering" tænkes på en evalueringsmetode, hvor kolleger inden for et indsatsområde, typisk anerkendte og erfarne kolleger, observerer og vurderer andre kollegers arbejde.

En kollegial vurdering på tværs af kommuner vil også være et velegnet redskab til at vurdere, om kommunernes anbringelsespraksis er forskellig og eventuelt af hvilke grunde.

Endelig kan til vurdering af sagsgange og sagsbehandlere benyttes surveys og interviews, først og fremmest rettet mod sagsbehandlere.

Børns oplevelser og synspunkter

Man kunne vælge i højere grad at belyse anbringelsesproblematikken fra barnets perspektiv. Det kunne naturligt lede til, at også de følelsesmæssige omkostninger ved anbringelse såvel som ved ikke-anbringelse, fik en naturlig plads i en undersøgelse.

Selv om interviews af anbragte børn kan være følelsesmæssigt belastende, er der næppe grundlag for over en bred kam at afvise dem helt af etiske grunde. Hvorvidt det at deltage i en interviewundersøgelse om vanskelige forhold er belastende eller ej afhænger formodentlig en hel del af barnets alder, af interviewerens kunnen og af emnevalg samt spørgsmålsformulering. Hvis man f.eks. vinkler spørgsmålene, så det vedrører barnets dagligdag i en institution eller en plejefamilie, behøver det ikke nødvendigvis at være traumatisk at besvare dem. Spørgsmål om, hvordan barnet har det i sin hverdag som anbragt, belyser naturligvis ikke selve anbringelsesprocessen, men er på den anden side ganske vigtige for en forståelse af, hvordan barnets liv former sig efter anbringelsen.

For nogle kan det endda være et udtryk for respekt og anerkendelse at blive hørt om sin mening, ligesom et veludført interview kan give anledning til at få lettet sit hjerte og få tænkt sig om.

Dertil kommer, at det egentlig barnets tarv, der bør være omdrejningspunktet i enhver anbringelsessag, hvilket fastslås klart i forordningen af 15. april 2003.

Børn kan formodentlig give et perspektiv på anbringelsessager, som ingen andre kan give, og som måske direkte eller indirekte viser, hvilke forhold barnet oplever som de afgørende både på plus- og minussiden i en sådan sag. Det betyder ikke, at barnet direkte har ansvar for at tale for sin egen tarv. Det betyder heller ikke, at barnets egne udsagn nødvendigvis repræsenterer "sandheden." For eksempel kan sagsbehandleren mene, at barnet er informeret, uden at barnet dog selv oplever sig som informeret. Modsætningen i disse udsagn kan f.eks. skyldes, at informationen ikke kom i en form og på et tidspunkt, hvor barnet kunne tage den til sig, eller at barnet på grund af ekstrem følelsesmæssig belastning ikke har været i stand til at tage imod informationen. Hvis man indsamler information fra "brugere", må man være parat til at håndtere, at virkeligheden kan opleves forskelligt.

Alligevel kan en større forståelse for børnenes perspektiv kan være et vigtigt input både i sagsbehandlerens fremgangsmåder i sagerne såvel som i den bredere debat og politikdannelse om anbringelser.

Fleksibiliteten og åbenheden i kvalitative interviews gør det netop muligt at lukke op for interviewpersonens livsverden og perspektiv på emnet. Dermed kan børnene bringe emner og temaer op, som betyder meget for dem, men hvis betydning ikke på forhånd er indlysende for det offentlige systems repræsentanter.

Argumenter som disse har da også ført til, at man i andre sammenhænge har vurderet de etiske aspekter anderledes end Kreutzmann (1994) og faktisk har interviewet anbragte børn i flere undersøgelser i flere lande (Butler og Williamson: 1994; Christensen: 1997; Nielsen: 2001; Steenstrup: 2002).

Spørgsmålet om adgang til at interviewe børnene er hos Christensen (1997) løst ved, at socialforvaltningen er blevet bedt om at kontakte børnene og indhente forældrenes tilladelse til interview. Det fremgår ikke umiddelbart i forbindelse med Christensens gennemgang af udvælgelse af børnene (Christensen 1997: 5), hvorvidt de er blevet spurgt, om de har lyst til at deltage, og om nogen har sagt nej hertil. Et vigtigt etisk hensyn er, at barnet ikke føler sig presset til at deltage i en undersøgelse. Ligeledes må dets anonymitet respekteres, også når resultaterne afrapporteres i et "lille samfund" som det grønlandske.

Et alternativ vedrørende adgang er at vente til anbragte personer er blevet voksne og så søge efter frivillige interviewpersoner via offentlige opslag. Det afhænger selvfølgelig nærmere af undersøgelsens sigte og formål, om denne fremgangsmåde er fornuftig. Den vil ikke fremkalde et repræsentativt udsnit. Men hvis det handler om at indkalde forskellige synspunkter og erfaringer fra personer, som har førstehåndserfaringer med emnet og som gerne vil udtale sig, kan det være en praktisk og billig metode, som endvidere undgår problematikken om, at ikke-myndige personer skal deltage i en vanskelig undersøgelsessituation.

De væsentligste etiske fordringer i forbindelse med interviews af børn vil formodentlig være,
a. at de på et frivilligt og informeret grundlag selv kan vælge, om de vil deltage
b. at deres grænser vedrørende omtale af sensitive emner respekteres. Christensen (1997: 6) fandt for eksempel, at børn kunne undvige ubehagelige emner ved at forlade lokalet, vende ryggen til, tale sort,

- stå på hovedet, være urolige eller skifte emne). Baggrunden for disse adfærdsmønstre er ikke blot børnenes hensyntagen til egne følelser, men også deres forestillinger om, hvad det går an at sige i forhold til f.eks. deres forældre (et adfærdsmønster, der f.eks. er kendt fra børn af alkoholikere).
- c. at interviewereren forstår at henvise til en relevant form for hjælp, hvis selve interviewet aktualiserer et behov herfor hos barnet.
- d. at interviewereren er trænet og kompetent i forhold til interviews af børn

Tages der højde for disse forhold, er der ikke nødvendigvis uoverstigelige etiske problemer ved interviews af børn. Meget afhænger i øvrigt af børnenes alder og aktuelle situation, samt om de har haft lejlighed til at tale med andre om de vanskelige forhold.

Forældres oplevelser og synspunkter

Her er de oplagte metoder interviews og måske surveys. Også her må frivillighed og anonymitet respekteres.

Policy Review

De ovenfor foreslåede undersøgelsestiltag sætter særligt ind på analyser på mikro-niveau angående børn, forældre og sagsbehandlere. Tillige ses på sagsforløb. Forhold på mikro-niveau er ganske givet vigtige. Men mange rammebetingelser sættes på makro-niveau. For eksempel er handlemulighederne for kommunale sagsbehandlere et stykke ad vejen bestemt af hjemmestyrets politik på området, kommunernes politik såvel som af udviklingstræk i det grønlandske samfund.

Et policy-review kunne kortlægge, hvorledes politikken på området har udviklet sig for eksempel især de seneste ti år (siden Kreutzmanns undersøgelse).

Et policy-review kunne f.eks. søge at besvare spørgsmål som:

- hvilket politisk og forvaltningsmæssigt opfølgingsarbejde har der været som følge af Kreutzmann (1994), herunder hvilke ændringer har der været i regelgrundlag (eksempelvis forordningen af 1. august 2003), organisering og ressourcetildeling på området?
- hvilken vifte af tiltag er til rådighed for den enkelte sagsbehandler? Er der reelle handlemuligheder?
- hvordan er ressourcesituationen på dette politikområde?
- er der politisk overblik over ressourcer og behov på området?
- er anbringelsesområdet et synliggjort og prioriteret politisk område?
- er de til rådighed værende statistiske redskaber tilstrækkelige?
- er arbejdsdelingen hensigtsmæssig mellem hjemmestyret og kommunerne?
- foretages der løbende evaluering af indsatsen?
- holdes der opsyn med kommunernes processer og resultater på området?

Et sådant policy-review kunne med fordel foretages på baggrund af gennemgang af relevante policy-dokumenter samt interviews med nøglepersoner.

Litteratur

Butler, I. og Williamson H. (1994). *Children Speak. Children, Trauma, and Social Work*. Essex: Longman Group.

Christensen, E. (1997). Kan børn inddrages i beslutning om støtte? Paper præsenteret på Nuna Med 97 – en grønlandskmedicinsk konference.

Christensen, E. og Egelund, T. (2002): *Børnesager. Evaluering af den forebyggende indsats*. København: Socialforskningsinstituttet.

Dahler-Larsen, P. (2003). Opskrift på virkningsevaluering. I: Dahler-Larsen, P. og Krogstrup, H.K.: *Nye Veje i Evaluering*, 51-79. Århus: Systime.

Daginstitutionernes Årsberetning (2003). Nuuk: Familiedirektoratet.

Egelund, T. og Hestbæk, A.-D. (2003). *Anbringelse af Børn og Unge uden for Hjemmet – En forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet.

FNs konvention om Barnets Rettigheder – Danmarks tredje rapport til FN's børnekomite om de foranstaltninger, der er truffet for at virkeliggøre de rettigheder, der er anerkendt i FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (2003).

Jenkins, H. (1998). Introduction: Childhood Innocence and Other Modern Myths. I: H. Jenkins (red.): *The Childrens Culture Reader*, pp. 1-40. New York: New York University Press.

Kreutzmann, G. (1994). *Børn og Unges Anbringelser uden for Hjemmet*. Nuuk: Direktoratet for Sociale Anliggender og Arbejdsmarked.

Kreutzmann, G. (2002). *Farlige børn – børn i fare. En analyse af udviklingen i børneforsorgsarbejdet i Grønland*. Projekt rapport på Den Sociale Kandidatuddannelse, Ålborg Universitet. version tilpasset www.nanoq.gl/mipi

Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge.

Lund, M. (2004). *Omsorg og Omsorgssvigt*. I: MIPI – Videnscenter om Børn og Unge (red.) *Familiers Levevilkår 2004*. Nuuk: Familiedirektoratet.

MIPI – Videnscenter om Børn og unge (2004): *Krisecentre og døgninstitutioner*. I: MIPI – Videnscenter om Børn og Unge (red.) *Familiers Levevilkår 2004*. Nuuk: Familiedirektoratet.

Nielsen, H., E. (2001). *Så kommer du til et bedre sted. Samtaler med unge, der har været anbragt på institution eller i familiepleje om deres liv og om hvordan truede børn og unge skal hjælpes*. København: Forlaget Børn og Unge.

Näsman, E.: *Individualization and Institutionalization of Childhood in Today's Europe*. I: Qvortrup, J., Bardy, M., Sgritta, G., og Wintersberger, H. (red.) (1994). *Childhood Matters*, pp. 165-188. Aldershot: Avebury.

Pawson, R. og Tilley, N. (1997). *Realistic Evaluation*. London: Sage.

Qvortrup, J. (1994): Childhood Matters: An Introduction. I: Qvortrup, J., Bardy, M., Sgritta, G., og Wintersberger, H. (red.) (1994). Childhood Matters, pp. 1-24. Aldershot: Avebury.

Qvortrup, J., Bardy, M., Sgritta, G., og Wintersberger, H. (red.) (1994). Childhood Matters. Aldershot: Avebury.

Saporiti, A. (1994). A Methodology for Making Children Count. I: Qvortrup, J., Bardy, M., Sgritta, G., og Wintersberger, H. (red.) (1994). Childhood Matters, pp. 189-210. Aldershot: Avebury

Steenstrup, J. (2002). Familie-erfaringer. 3. delrapport i evaluering af den forebyggende indsats over for børn og unge. Arbejdsrapport 6. København: Socialforskningsinstituttet.

Bilag 1. Kommissorium.

Opgaven omfatter

1. Gennemgang af Kreutzmann (1994): Børn og Unges Anbringelser uden for Hjemmet. På baggrund af gennemgangen gives
 - a. en metodisk vurdering af de valgte og fravalgte metodiske tiltag i undersøgelsen
 - b. en vurdering af de besvarede og ubesvarede spørgsmål i denne undersøgelse og en vurdering af, hvilke typer af data og datakilder som det af sammenligningsgrunde vil være hensigtsmæssigt at opdatere
2. En opstilling af relevante undersøgelsesspørgsmål i forbindelse med en ny og aktuel undersøgelse af børn og unge anbragt uden for hjemmet.
3. En oversigt over metodiske muligheder vedr. besvarelse af (2). Denne udarbejdes efter inspiration fra allerede gennemførte tilsvarende undersøgelser af tilsvarende emner.

Kommissoriet omfatter ikke udarbejdelse af egentligt ansøgningsmateriale vedr. ekstern finansiering af ny og aktuel undersøgelse af børn og unge anbragt uden for hjemmet.

Arbejdsdeling:

MIPI står til rådighed med baggrundsoplysninger og baggrundspapirer. Praktiske kontorudgifter mm. afholdes af MIPI. MIPI læser og kommenterer udkast til rapport. Peter Dahler-Larsen gennemfører reviewet og udarbejder udkast til rapport på maks. 10 sider.